

Kass, M. E. *Formirovanie strategii innovatsionnogo razvitiia predpriiatiia na osnove upravleniia nematerialnymi aktivami* [Formation of strategy of innovative development of the enterprise on the basis of management of intangible assets]. Nizhniy Novgorod: NNGASU, 2011. [Legal Act of Ukraine] (2002).

Marketynh. Menedzhment. Innovatsii [Marketing. Management. Innovations]. Sumy: Papirus, 2010.

Moroz, O. S. "Formuvannia systemy pokaznykiv dlia otsiniuvania innovatsiinoho rozvytku pidpriemstva" [Formation of indicators to assess innovative development company]. *Ekonomyka Kryma*, no. 3 (40) (2012): 263-266.

Naidiuk, V. S. "Sutnist ta peredumovy innovatsiinoho rozvytku pidpriemstv" [The essence and preconditions of innovative enterprises]. *Marketynh i menedzhment innovatsii*, no. 3 (2013): 251-263.

Piliavoz, T. M. "Innovatsiinyi rozvytok pidpriemstva iak vazhlyvyi aspekt rozvytku ekonomiky" [Innovative enterprise development

as an important aspect of economic development]. *Innovatsiina ekonomika*, no. 4 (2012): 185-190.

Santo, B. *Innovatsiia kak sredstvo ekonomicheskogo razvitiia* [Innovation as a means of economic development]. Moscow: Progress, 1990.

Shumpeter, Y. *Teoriia ekonomicheskogo razvitiia (Issledovanie predprinimatelskoy pribyli, kapitala, kredita, protsenta i tsikla koniunktury)* [Theory of Economic Development (Study of business profits, capital, credit, interest and cycle conditions)]. Moscow: Progress, 1982.

Tviss, B. *Upravlenie nauchno-tekhnicheskimi novovvedeniyami* [Management of scientific and technological innovations]. Moscow: Ekonomika, 1989.

Yastremska, O. M., and Tonieva, K. V. *Modeliuvannia innovatsiinykh protsesiv* [Modeling of innovation processes]. Kharkiv: KhNEU, 2010.

Zubar, N. M., and Hryhorak, M. Yu. *Lohistyka u restorannomu hospodarstvi* [Logistics in the restaurant business]. Kyiv: Tsentр uchbovoi literatury, 2010.

УДК 658.589(477.54)

АКТИВІЗАЦІЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА НА ОСНОВІ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

© 2015 ДЕМЧЕНКО Г. В.

УДК 658.589(477.54)

Демченко Г. В. Активізація інноваційної діяльності підприємства на основі вдосконалення організаційного забезпечення

Метою статті є визначення способів організаційного забезпечення активізації інноваційної діяльності на підприємствах України. Проаналізовано рівень конкурентоспроможності країни на світовому ринку та сучасний стан інноваційної активності українських підприємств. Уточнено визначення терміна «інноваційна діяльність» у рамках сучасного підходу. Обґрунтовано необхідність активізації інноваційної діяльності на промислових підприємствах України. Визначено сутність та структуру організаційного забезпечення інноваційної діяльності підприємства. Проаналізовано розуміння поняття «інноваційна діяльність» працівниками підприємств Харківського регіону. Запропоновано способи активізації інноваційної діяльності на підприємстві.

Ключові слова: активізація, інноваційна діяльність, організаційне забезпечення, інноваційний відділ, робоча група, аутсорсингова компанія.

Рис.: 2. Табл.: 2. Бібл.: 16.

Демченко Ганна Володимирівна – аспірантка, кафедра економіки, організації та планування діяльності підприємства, Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця (пр. Леніна, 9а, Харків, 61166, Україна)

E-mail: onemeer@rambler.ru

УДК 658.589(477.54)

Демченко А. В. Активизация инновационной деятельности предприятия на основе совершенствования организационного обеспечения

Целью статьи является определение способов организационного обеспечения активизации инновационной деятельности на предприятиях Украины. В статье проанализирован уровень конкурентоспособности страны на мировом рынке и современное состояние инновационной активности украинских предприятий. Уточнено определение термина «инновационная деятельность» в рамках современного подхода. Обоснована необходимость активизации инновационной деятельности на промышленных предприятиях Украины. Определены сущность и структура организационного обеспечения инновационной деятельности предприятия. Проанализировано понимание определения «инновационная деятельность» работниками предприятий Харьковского региона. Предложены способы активизации инновационной деятельности на предприятиях.

Ключевые слова: активизация, инновационная деятельность, организационное обеспечение, инновационный отдел, рабочая группа, аутсорсинговая компания.

Рис.: 2. Табл.: 2. Библ.: 16.

Демченко Анна Владимировна – аспирантка, кафедра экономики, организации и планирования деятельности предприятия, Харьковский национальный экономический университет им. С. Кузнеця (пр. Ленина, 9а, Харьков, 61166, Украина)

E-mail: onemeer@rambler.ru

UDC 658.589(477.54)

Demchenko G. V. Intensification of Enterprise's Innovation Activity by Improving the Organizational Support

The article is aimed to determine the ways of organizational support of intensification of innovation activity at the enterprises of Ukraine. The article analyzes the level of competitiveness of the country in the world market and the current state of innovation activity of Ukrainian enterprises. Definition of «innovation activity» in terms of the modern approach has been revised. The necessity of intensification of innovation at the industrial enterprises of Ukraine has been substantiated. The content and structure of organizational support of enterprise's innovation activity have been determined. Understanding the definition of «innovation activity» by employees of enterprises of Kharkiv region has been analyzed. Ways to intensify innovation activity at enterprise have been proposed.

Key words: intensification, innovation activity, organizational support, innovation division, working group, outsourcing company.

Pic.: 2. Tabl.: 2. Bibl.: 16.

Demchenko Ganna V. – Postgraduate Student, Department of Economics, Organization and Planning of the Company, Kharkiv National Economic University named after S. Kuznets (pr. Lenina, 9a, Kharkiv, 61166, Ukraine)

E-mail: onemeer@rambler.ru

На сучасному етапі розвитку економіки України систематичне здійснення інноваційної діяльності підприємством є найважливішим чинником, що сприяє підвищенню конкурентоспроможності продукції, оптимальному використанню виробничого потенціалу, гнучкому реагуванню і адаптації до постійних змін зовнішнього середовища. Це може бути досягнуто шляхом вдосконалення організаційного забезпечення активізації інноваційної діяльності.

Відповідно до затвердженого Плану діяльності уряду України курс розвитку економіки країни до 2018 р. взято на активне просування експорту продукції [8], що можливо лише за умови підвищення рівня як її конкурентоспроможності, так і підприємств-експортерів. Для підвищення конкурентоспроможності продукції, що випускається українськими компаніями, а також просування її на ринки інших країн, у першу чергу, необхідно передумовою стає активізація інноваційної діяльності за всіма напрямками функціонування підприємства. Це також зазначено в «Стратегії сталого розвитку Харківської області до 2020 року» [9], де вказано, що найбільш пріоритетним напрямом вирішення проблем сталого економічного розвитку Харківської області є підвищення інноваційної активності підприємств [9]. Основними обмеженнями, що перешкоджають впровадженню інновацій на підприємствах, є нестача фінансово-інвестиційних ресурсів, обмеженість розуміння сутності, видів інноваційної діяльності та практичних способів їх впровадження, що спостерігається як серед управлінського персоналу, так і співробітників. З метою подолання цих перешкод на підприємствах необхідно запровадити ефективну організацію процесу розробки та впровадження інновацій шляхом застосування нових підходів до управління інноваційною діяльністю, які б враховували вплив її результатів на різні сфери діяльності підприємства.

Дослідженням різних аспектів інноваційної діяльності підприємства присвячено роботи багатьох закордонних і вітчизняних науковців, серед яких В. О. Василенко [1], О. І. Волков [2], О. Є. Герасимов [3], С. Д. Ільєнкова [4], Р. А. Фатхутдінов [11], В. С. Шовкалюк [13], О. М. Ястремська [10] та інші. Аналіз тематики та напрямів сучасних досліджень дав змогу виявити, що, незважаючи на їх значний розвиток та здобутки щодо активізації інноваційної діяльності підприємства, низка питань, які охоплюють організацію, є не достатньо опрацьованими. Серед таких питань, що потребують подальшого розвитку, доцільно виділити практичні способи активізації інноваційної діяльності підприємств, організаційну складову процесу активізації та ін.

Метою статі є визначення способів організаційного забезпечення активізації інноваційної діяльності на підприємствах України. Для досягнення поставленої мети необхідно:

- ✦ проаналізувати підходи до визначення поняття «інноваційна діяльність» та уточнити його в рамках сучасного підходу;
- ✦ охарактеризувати стан інноваційної сфери в Україні;

- ✦ визначити, як саме розуміють поняття «інноваційна діяльність» працівники підприємств Харківського регіону;
- ✦ визначити сутність і структуру організаційного забезпечення інноваційної діяльності підприємства;
- ✦ запропонувати способи активізації інноваційної діяльності для підприємств.

Важливу роль у становленні теорії інновацій відіграли праці Й. Шумпетера, який трактує інновацію як нову науково-організаційну комбінацію виробничих чинників, мотивовану підприємницьким духом [14]. Згідно з таким трактуванням внутрішнім змістом інновацій є певні зміни, а головною функцією інноваційної діяльності – функція зміни, що стимулює економічний розвиток у всіх галузях і сферах. На його думку, основним чинником виживання підприємств на ринку є інноваційна активність підприємців [14].

Аналізуючи різні підходи до визначення сутності поняття «інновації» [1, 10, 15], можна зробити висновок, що основний його зміст складають зміни. Таким чином, на думку автора, інноваційна діяльність – це впровадження технічних, технологічних, виробничих, організаційних, комерційних, фінансових змін на підприємстві, що приводить до створення кращих за своїми властивостями виробів, бізнес-моделей чи окремих операцій, спрямованих на економічне зростання, збільшення конкурентних переваг, покращення добробуту та досвіду більшої кількості зацікавлених сторін. При цьому треба зазначити, що деякі види інноваційної діяльності є інноваційними самі по собі, наприклад, використовування новітніх технологій, що стосується використання різних видів забезпечення, насамперед, інформаційного та ін. [2]. Таким чином, інноваційну діяльність слід розглядати як необхідну умову ефективного функціонування підприємства в ринкових умовах.

Відомо, що ринкова економіка – це економіка конкурентного змагання економічних суб'єктів [5]. Синтетичним показником, який об'єднує конкурентоспроможність товарів, товаровиробників, галузей і характеризує положення країни на світовому ринку, є глобальний індекс конкурентоспроможності. У загальному вигляді він характеризує здатність країни в умовах вільної конкуренції виробляти товари та послуги, що відповідають вимогам світового ринку, реалізація яких збільшує добробут країни й окремих його громадян [3]. Одним з основних факторів підвищення рівня конкурентоспроможності є інноваційна діяльність, ефективність якої визначається рейтингом країни у відповідних міжнародних індексах. За даними останнього звіту Всесвітнього економічного форуму про глобальну конкурентоспроможність у 2013 – 2014 рр., Україна серед 148 країн посіла 84 місце проти 73 місця у 2012 – 2013 рр. Рейтинг країн наведено на *рис. 1* [16].

Таким чином, можна казати про погіршення конкурентоспроможності України на світовому ринку.

Відносно інноваційної активності підприємств, у 2013 р. інноваційною діяльністю у промисловості займалися 1715 підприємств, тобто 16,8% загальної кількості.

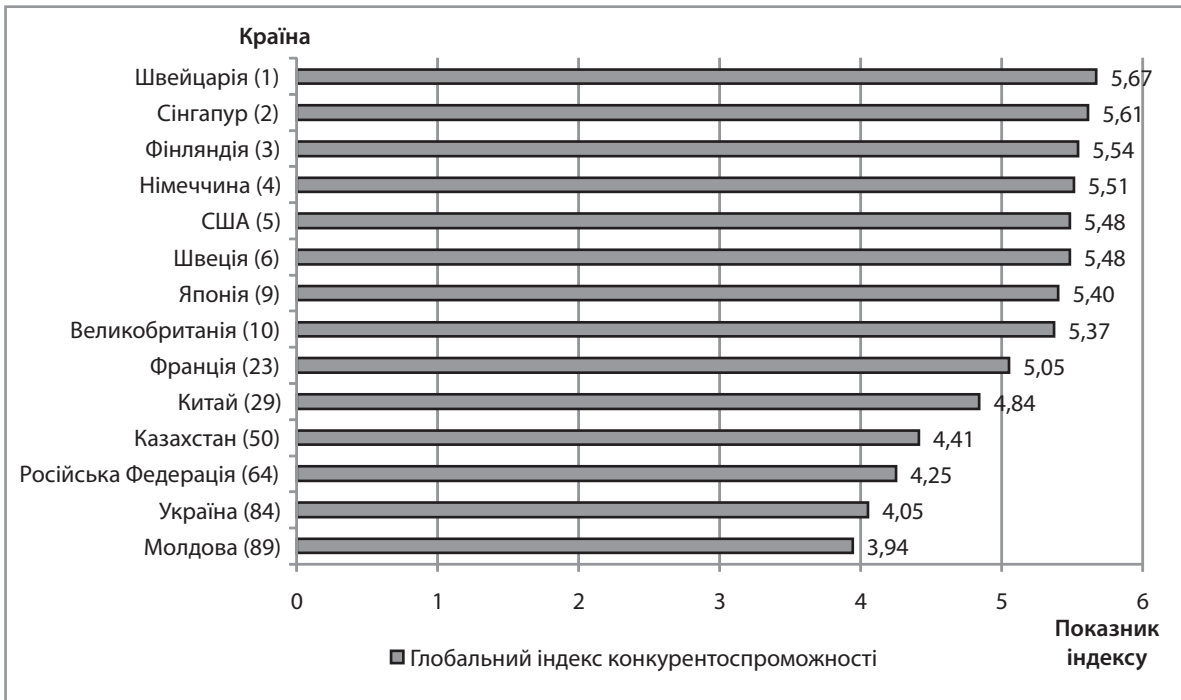

Рис. 1. Рейтинг країн за Глобальним індексом конкурентоспроможності у 2013 – 2014 рр.

Рис. 2. Динаміка інноваційної активності промислових підприємств (у % до загальної кількості промислових підприємств в Україні)

кості промислових підприємств по Україні проти 1758 підприємств (17,4 %) у 2012 р., що свідчить про зниження їхньої інноваційної активності. Динаміку наведено на рис. 2 [7].

Із загальної кількості інноваційно активних підприємств 19,2% займалися внутрішніми та зовнішніми науково-дослідними роботами; придбання машин, обладнання та програмного забезпечення здійснювали 63,1%; придбання зовнішніх знань – 4,9%; навчання та підготовку персоналу – 19,4%; ринкові запровадження інновацій – 5,5%, інші роботи – 9,6% [6].

Із 1715 підприємств, що здійснювали інноваційну діяльність, 1312, або 76,5%, були успішними інноваторами (впровадили у виробництво інноваційну продукцію та інноваційні процеси), що на 3,5% менше, ніж у 2012 році. Проаналізувавши наведені показники, можна зробити висновок, що в цілому на підприємствах України спостерігається спад інноваційної діяльності. Поточний політичний вектор держави відкриває можливості українським підприємствам щодо виходу на іноземні ринки у майбутньому. Насамперед, це має стати поштовхом до їхніх активних дій у найближчий період, відповідно, ак-

тивізація інноваційної діяльності має стати пріоритетною стратегією розвитку підприємств України.

За допомогою анкетування персоналу трьох підприємств-експортерів м. Харкова, автором зібрано інформаційні данні, що характеризують ставлення працівників до інноваційної діяльності та розуміння її сутності. Питання розробленої анкети та відповіді наведено в *табл. 1*.

Виходячи з результатів опитування, можна зробити такі висновки. По-перше, персонал підприємств не повною мірою розуміє сутність поняття «інноваційна діяльність», їх уявлення про цей напрям діяльності підприємства дуже вузький. По-друге, до основних напрямів розвитку інноваційної діяльності вони відносять впровадження більш ефективних технологій та обладнання. По-третє, на підприємствах відсутня або слабо розвинена система заохочення персоналу до інноваційної діяльності, а сама діяльність вважається «прерогативою» лише працівників апарату управління. Серед працівників склалося загальне враження, що здійснення інноваційної діяльності є витратним. Усе це свідчить про низький рівень організаційного забезпечення інноваційної діяльності керівництвом підприємств.

Більшість вчених [1, 2, 4] вбачають пряму залежність активної інноваційної діяльності на підприємстві від її організаційного забезпечення. Для кращого розуміння сутності та змісту процесу активізації інноваційної діяльності підприємства за рахунок удосконалення організаційного забезпечення цього процесу необхідно визначитись із сутністю понять «організаційне забезпечення» та «активізація». Погоджуючись з думкою Г. В. Островерхової, зазначимо, що організаційне забезпечення – це система організаційних мір та засобів, що створюють умови для нормального здійснення економічних процесів, реалізації планів, підтримки фінансування, якого вимагає економічна система [6].

Організаційне забезпечення інноваційної діяльності можна розділити на такі складові:

- ✦ заходи з формування організаційної структури інноваційної підсистеми;
- ✦ розвиток комунікацій в організації;
- ✦ реформування корпоративної культури підприємства [6].

Розглядаючи активізацію як посилення, поживлення діяльності чи активності, спонукання до більш активної діяльності [5], слід визначити, що активізація є процесом. Автор пропонує здійснювати процес активізації інноваційної діяльності такими способами, які є альтернативними:

1. Формування на підприємстві робочої групи з активізації інноваційної діяльності, яка буде складатися з представників керівництва, спеціалістів різних підрозділів, зовнішніх експертів та постійних клієнтів.

2. Створення інноваційного відділу на підприємстві, як структурного підрозділу.

3. За допомогою аутсорсингової компанії, що спеціалізується на активізації процесів інноваційної діяльності на підприємстві.

Умови доцільного використання способів, їхні переваги та недоліки представлено в *табл. 2*.

Кожен із способів активізації організаційного забезпечення інноваційної діяльності має свої переваги та недоліки. Основними критеріями вибору найбільш ефективного способу активізації є розмір підприємства та його фінансове становище.

ВИСНОВКИ

Інноваційна діяльність – це впровадження технічних, технологічних, виробничих, організаційних, комерційних, фінансових змін на підприємстві, що призводить до створення кращих за своїми властивостями виробів, бізнес-моделей чи окремих операцій, спрямованих на еко-

Таблиця 1

Результати анкетування щодо здійснення інноваційної діяльності на підприємствах-експортерах м. Харків

Питання	Назва підприємства		
	ТОВ «Vipltd»	ТОВ «Енліл»	ПАО «Хладпром»
1. Що Ви розумієте під визначенням «інноваційна діяльність» (далі ІД)?	Розробка нових технологій	Розробка та впровадження нового обладнання	Впровадження на підприємстві нових технологій, обладнання, випуск нових видів продукції
2. Чи організована на Вашому підприємстві ІД?	Ні – 80% працівників; Так – 20% працівників	Так – 100% працівників	Так – 100% працівників
4. Як ставиться керівництво компанії до організації ІД?	Перешкодою для здійснення ІД вважає недостатність коштів – 100% працівників	Позитивно – 100% працівників	Позитивно – 100% працівників
5. Хто займається ІД на підприємстві?	Не займається ІД	Економічний відділ	Директор, начальники підрозділів
6. Чи присутня система заохочення працівників підприємства до ІД?	Ні – 100% працівників	Ні – 100% працівників	Премія за результатами – 100% працівників
7. Які Ви вбачаєте перешкоди у здійсненні ІД на Вашому підприємстві?	Нестача коштів – 100% працівників	Нестача коштів – 100% працівників	Нестача вільних коштів – 100% працівників

Умови доцільного застосування способів активізації інноваційної діяльності

Способи організаційного забезпечення активізації інноваційної діяльності підприємства	Умови застосування	Переваги способу	Недоліки способу
1. Формування робочої групи з активізації інноваційної діяльності	Малі або середні підприємства, що регулярно займаються інноваційною діяльністю	Низький рівень витрат, простота створення, планування вибору напрямів інноваційного розвитку, сприяє згуртуванню колективу та розвитку між особових відносин, оперативне реагування на будь-які зміни зовнішнього середовища	Недостатня кількість компетентних членів робочої групи серед працівників підприємства для ефективної роботи
2. Створення відокремленого інноваційного відділу	Велике підприємство, що має стійке фінансове становище і постійно здійснює інноваційну діяльність	Наявність висококваліфікованих кадрів. Наявність органу, що займається розробкою та впровадженням інновацій. Формування та концентрація інформаційного поля для розробки інноваційної стратегії та здійснення інноваційної діяльності, аналіз інноваційного потенціалу, розробка технологічних нововведень	Висока вартість створення та постійного підвищення кваліфікації співробітників відділу
3. Залучення аутсорсингової компанії	Мале підприємство, або підприємство, що епізодично здійснює інноваційну діяльність	Низький рівень витрат, економія робочих місць, економія часу, отримання висококваліфікованої консультації	Використання лише за умов епізодичного здійснення інноваційної діяльності. Ризик натрапити на низько кваліфікованих виконавців

номічне зростання, збільшення конкурентних переваг, покращення добробуту та досвіду більшої кількості зацікавлених сторін. На даний час спостерігається падіння активності інноваційної діяльності в Україні порівняно з іншими країнами світу. За допомогою анкетування виявлено, що працівники підприємств-експортерів Харківщини мають недостатній рівень знань та організаційного забезпечення для здійснення інноваційної діяльності на їхніх підприємствах. Основною стратегією діяльності підприємств України має стати активізація інноваційної діяльності, а саме – розвиток її організаційного забезпечення, що сприятиме підвищенню конкурентоспроможності підприємства та надасть змогу вийти на зовнішні ринки країни. Процес активізації інноваційної діяльності на підприємстві можна здійснити шляхом створення інноваційного відділу, робочої групи, або скориставшись послугами інноваційної аутсорсингової компанії. Метою подальших досліджень має стати аналіз ефективності та переваг використання гнучкого управління в процесі активізації інноваційної діяльності. ■

ЛІТЕРАТУРА

- 1. Василенко В. О.** Інноваційний менеджмент : навчальний посібник. – Вид. 3-є, випр. і доп. / В. О. Василенко, В. Г. Шматько. – Київ : Центр навчальної літератури, 2005. – 230 с.
- 2. Волков О. І.** Економіка та організація інноваційної діяльності : підручник / О. І. Волков, М. П. Денисенко, А. П. Гречан. – К. : Центр навчальної літератури, 2007. – 662 с.

3. Герасимов А. Е. Проблемы повышения эффективности инновационной деятельности / А. Е. Герасимов // Инновации. – 2001. – № 9-10. – С. 46 – 48.

4. Ильенкова С. Д. Инновационный менеджмент / С. Д. Ильенкова. – М. : ЕАОИ, 2008. – 240 с.

5. Національна енциклопедична служба [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://vocabulary.ru/dictionary/893/word/aktivizacija>

6. Острроверхова Г. В. Сутність та структура організаційного забезпечення інноваційної діяльності / Г. В. Острроверхова [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://eprints.kname.edu.ua/29738/1/45.pdf>

7. Офіційний сайт державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>

8. Програма діяльності Кабінету Міністрів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=247809587&cat_id=246711250

9. Стратегія сталого розвитку Харківської області до 2020 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://rada.univer.kharkov.ua/uploads/12e0f211bc09561bf3db44701553b98d.pdf>

10. Управління інноваційною діяльністю : монографія / [Верещагіна Г. В. та ін. ; під заг. ред. О. М. Ястремської та Г. В. Верещагіної] ; Харк. нац. екон. ун-т. - Х. : ВД «ІНЖЕК», 2010. – 402 с.

11. Фатхутдинов Р. А. Инновационный менеджмент : учебник для вузов. – 5-е изд. / Р. А. Фатхутдинов. – СПб : Питер, 2005. – 340 с.

12. Центр управління фінансами [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://center-yf.ru/data/Marketologu/Konkurentosposobnost-ekonomiki.php>

13. Шовкалюк В. С. Інноваційний розвиток України: особливості 2012 року / В. С. Шовкалюк [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www1.nas.gov.ua/publications/books/serii/academy/1102010/Documents/2013_7/Nauka_Ukr_V7_4.pdf

14. Шумпетер Й. А. Теория экономического развития / Й. А. Шумпетер. – М.: Директмедиа Паблшинг, 2008. – 401 с.

15. Ministerial report on the OECD Innovation Strategy [Electronic resource]. – Mode of access : <http://www.oecd.org/sti/45326349.pdf>

16. The Global Competitiveness Report 2011-2012 [Electronic resource]. – Mode of access : http://www3.weforum.org/docs/WEF_GCR_Report_2011-12.pdf

Науковий керівник – Ястремська О. М., доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економіки, організації та планування діяльності підприємства Харківського національного економічного університету ім. С. Кузнеця

REFERENCES

Fatkhutdinov, R. A. *Innovatsionnyy menedzhment* [Innovation Management]. St. Petersburg: Piter, 2005.

Gerasimov, A. E. "Problemy povysheniia effektivnosti innovatsionnoy deiatelnosti" [The problem of increasing the effectiveness of innovation]. *Innovatsii*, no. 9-10 (2001): 46-48.

Ilenkova, S. D. *Innovatsionnyy menedzhment* [Innovation Management]. Moscow: EAOI, 2008.

"Ministerial report on the OECD Innovation Strategy". <http://www.oecd.org/sti/45326349.pdf>

"Natsionalna entsyklopedychna sluzhba" [National encyclopedic Service]. <http://vocabulary.ru/dictionary/893/word/aktivizacija>

Ostrovierkhova, H. V. "Sutnist ta struktura orhanizatsiinoho zabezpechennia innovatsiinoi diialnosti" [The essence and structure of organizational support innovation]. <http://eprints.kname.edu.ua/29738/1/45.pdf>

Ofitsiyni sait derzhavnoi sluzhby statystyky Ukrainy. <http://www.ukrstat.gov.ua/>

"Prohrama diialnosti Kabinetu Ministriv Ukrainy" [The Cabinet of Ministers of Ukraine]. http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=247809587&cat_id=246711250

"Stratehiia staloho rozvytku Kharkivskoi oblasti do 2020 roku" [Sustainable Development Strategy Kharkiv region by 2020]. <http://rada.univer.kharkov.ua/uploads/12e0f211bc09561bf3db44701553b98d.pdf>

Shovkaliuk, V. S. "Innovatsiyni rozvytok Ukrainy: osoblyvosti 2012 roku" [Innovative development of Ukraine: Features 2012]. http://www1.nas.gov.ua/publications/books/serii/academy/1102010/Documents/2013_7/Nauka_Ukr_V7_4.pdf

Shumpeter, Y. A. *Teoriia ekonomicheskogo razvitiia* [Theory of Economic Development]. Moscow: Direktmedia Publishing, 2008.

"Tsentri upravlinnia finansamy" [Center for financial management]. <http://center-yf.ru/data/Marketologu/Konkurentosposobnost-ekonomiki.php>

"The Global Competitiveness Report 2011 – 2012". http://www3.weforum.org/docs/WEF_GCR_Report_2011-12.pdf

Vasylenko, V. O., and Shmatko, V. H. *Innovatsiyni menedzhment* [Innovative management]. Kyiv: Tsentri navchalnoi literatury, 2005.

Volkov, O. I., Denysenko, M. P., and Hrechak, A. P. *Ekonomika ta orhanizatsiia innovatsiinoi diialnosti* [Economics and organization innovation]. Kyiv: Tsentri uchbovoi literatury, 2007.

Vereshchahina, H. V. et al. *Upravlinnia innovatsiinoiu diialnistiu* [Innovation management]. Kharkiv: INZhEK, 2010.